

Šiame numeryje:

Tikėjom į pavasario atėjimą Lietuvai: Birutės Pūkelevičiūtės žodis premijos šventėje.
Vytauto Marijošiaus operinių ispūdžių laiškai.
Jurgio Jankaus apsakymas „Tėvas Venancijus ir jo Matilda“.
Kodėl „Draugo“ romano premiją laimėjo „Devintas lapas“: jūry komisijos pasisakymai.
Iš Goethės poezijos, minint 150 metų nuo šio vokiečių klasiko mirties.
Spalvingas gyvenimo etapas: dail. Broniaus Murino monografija.
PEN klubas rūpinasi lenkų rašytojais.
Nauji leidiniai ir kultūrinė kronika.

Kertinė Parastė

Tikėjom į pavasario atėjimą Lietuvai

Laureatės Birutės Pūkelevičiūtės žodis premijos įteikimo šventėje Clevelande š.m. kovo mėn. 20 d.

Brangieji,

Malonu man šiandien viešėti Clevelande, matyti Jūsų visų nušvitusių veidus ir jausti iš salės atbanguojančių džiaugsmą. Malonu drauge su Jumis švęsti lietuviškos knygos šventę.

Aš suprantu, kad visa tai, kuo tapau apdovanojama — šilti Jūsų jausmai, daugybė laiškų ir telefoninių sveikinimų — netik iš artimų bičiulių, bet ir iš nepažįstamų žmonių — kad visa tai skirta ne man asmeniškai, o tik per mane — lietuvių rašytojams. Pajutau, kaip tiesiog iki graudulio yra laukiamas ir mylimas lietuviška knyga. Man buvo tik išreikštas pasitikėjimas: kad turbūt skaitytojų meilės nepiktinaudėjau, turbūt parašiau ką nors vertingo ir gražaus. Sausio pabaigoj gavau labai jaudinančių sveikinimų iš Vilniaus, nors net nežinau, kokių būdu žinia apie „Devintą lapą“ taip greitai pasiekė Lietuvą.

Koks nuostabus knygos pasitikėjimas! O juk „Devintą lapą“, iki šio vakaro, tėra perskaitysi jūry komisijai! Reiškia, Jūs visi jau iš anksto sudėjot į šią knygą tiek lūkesčių, kad jaučiuosi turinti prieš Jus atviro mokyklą. Tad noriu paliudyti bent savo sąžiningumą šiam darbui. O talentas — duotybė, kurios nei pagerinti, nei padidinti negaliu. Labai norėčiau turėti jo daugiau, idant galėčiau pateisinti visas Jūsų viltis.

Aš nežinau kitos tautos, kuri taip skausmingai mylėtų savo raštą, kaip mes. Nuo senųjų „Aukso altorių“, vartytų su didžiausia pagarba, nuo knygų, atneštų iš Prūsų, nebijant už lietuvišką raidę pastatyti pavojun savo asmeniską laisvę. Tiesiog stebinančias buvo mūsų liaudies sąmoningumas: lietuvis visada žinojo, kokio rašto jis nori ir kokį brangina. Juk

spaudos draudimas, kurį dažnai prisimenam, varžė ne knygos turinį: juo buvo draudžiamas lotyniškas raidynas. „Graždanka“ spausdintos maldaknygės buvo stačiai brukamos žmonėms į rankas, bet mūsų tėvai ir seneliai buvo giliai principingi žmonės. Spontaniškai (štai kas mane stebina!), spontaniškai patiliaudis (be raginimų ar aiškinimų) purtėsi rašmenų, kuriuos vadino „kirvukais“, ir kovojo už tokią raidę, kokią buvo pamilę.

Dabartinė padėtis dar klasdingesnė. Nors lotyniškas raidynas leidžiamas vartoti, juo spausdintos knygos turi savo mintimi paklusti okupanto valiai. Čia ne laikas ir ne vieta apie tai plačiai kalbėti; aš noriu tik pabrėžti faktą, kad lietuvių tauta ir dabar aiškiai žino ko nori ir aiškiai žino ko purtosi: ideologinės „graždankos“ ir ideologinių „kirvukų“.

Kartais nežinomais keliais išsivijęs knygos pasiekia Tėvynę. Pernai vienas svečias iš Lietuvos man pasakojo: po daugelio metų vėl gavęs pasisakytį ten iš rankų ir rankas tebekelėjaujančius „Aštuonis lapus“, jis bandė perregimais popierėliais aplipdyti jau beveik i skutelius subyrėjusią knygą. „Jeigu jūs pamatytumet“, sakė jis, „kaip „Aštuoni lapai“ nuvartyti ir nuskaityti, žinotumet, koks buvo jūsų knygos „tiražas“ Lietuvoje“.

Tas pasakojimas mane ir nudžiugino, ir giliai sukrėtė. Man pasivaideno paminklas Kauno kapinėse: kareivio galva su mums gerai pažįstamu lietuvišku šalmu. Ir įrašas: „Redde quod debes — Atiduok tai, ką esi skolingas“.

Tai, ko Tėvynė iš mūsų prašo, išreikšta labai subtiliai, tačiau vienu metu ir įsakmiai. Kaip kadaise iš Tilžės ar Karaliaučiaus, taip dabar Lietuva lau-

Operinių ispūdžių laiškai

VYTAUTAS MARIJOŠIUS

Gerbiamas kultūros priedo Redaktoriau,

Kai „puse ausies nugirdęs“, kad aš atvažiuoju į Chicago, Jūs pakvietėt mane parašyti šiemetinio Lietuvių operos pastatymo aptarimą ar ispūdžius, tai ilgai galvojau, kaip reiktų tokio „aptarimo“ žodžius sudėti, kad skaitytojai, o svarbiausia pašaukimo bendrininkai mane teisingai suprastų. Bet, dar aš ano „Taikliojo šaulio“ arba „Freischuetz“ o niekad nederigavau, esu tik matęs Vokietijoj savo jaunystėj. Nors atnaujinti jaunystės ispūdžius ir paskatino šia proga papildyti savo žinias apie tos operos kompozitorių, aplamai, kuo tas „Freischuetz“ yra įsidėmėtinas. Taigi, prisirinkęs glėbį knygų, kiek peržiūrėjęs partitūrą, ryžai si Jums, p. Redaktoriau, atsakyti teigiamai, kad sutinku parašyti savo „ispūdžius ar aptarimą“. Kaip senokai buvęs Chicagoje, džiaugiuosi, kad turėjau progos išgirsti savo buvusius bendrus ir susipažinti su naujai debiutuojančiu dirigentu.

Prieš rašant visokius „ispūdžius ar aptarimus“, pirmiausia reikiu padėkų Chicago Lietuvių operos vadovybei, kad leido man klausytis ir stebėti statomos operos generalinę repetitiją. Kiek atitinkamai pasiruošęs, girdėjau gen. repetitiją ir du spektaklius (kovo 6 ir 7 d.). Tai turiu dabar jau aiškesnius ispūdžius ir esu stipresnis savo nuomonėj. Mat nesu iš tų laimingųjų, kurie turi tiesioginį ryšį su Olimpū, kurie, tik sy-

kį išgirdę naują veikalą, iš karto žino — kas gerai ar negerai, kas ir ką tiesiog sužavėjo, kas „ne dainavo, bet čiulbėte čiulbėjo“, buvo įprastoj aukštumoj ar kiek žemiau ir t.t....

Buvo neseniai tokių, kurie šnairavo į Santvarą, kad jis, neatsiklausęs „I Lituani“ kūrėjų, beveik visus tos operos veikėjus pakrikštijo lietuviškais tautiniais vardais. Jis, žinoma, ne pirmutinis tuo pasižymėjo. Aš manau, jog gera dalis „I Lituani“ pasisekimo lietuviškoje publikoje kaip tik ir buvo tos Santvaro varduoj „krikštynos“, tinkamas ansamblio pasiruošimas, geras tos operos atlikimas. Kas ir buvo publikos entuziastingai įvertinta.

Aplamai svarstant, nors „I Lituani“, perkrikštyti naujais vardais, kiek išviršiniai sulietuvėjo, tačiau muzikinė vertė liko ta pati — itališka, neatlievėję.

Visokiais vardais buvo krikštytas ir Weberio Freischuetz. Visokie sutrumpinimai, naujai prikomponuoti puslapiai primadonoms, prirašyti kalbami ir dainuojami rečitatyvai ir t.t....

Carl Maria von Weberio Der Freischuetz padėkų muzikine ir libretine prasme savo stilium ir dvasia yra visais atžvilgiais vienalytis vokiškas šedevras. Chicago Lietuvių operos vadovybė, sakytai, turėjo ne tik gerą skonį, rinkdamasi šį veikalą, bet ir daug drąsos. Kiek tas Weberio veikalas savo laiku buvo pažangus, reikia stebėtis (pvz. instrumentuote). Visi esame liudininkai, kiek jis padėjo vokiečiams palaiptiui

kia „Aukso gromatos“ iš užjūrio.

Mus, Brangieji, gali perskirti tik ramybė — su esama padėtimi susitaikymas. Neramybės — mes buvom ir esam neperekeriami. Tokia tebūna „Aukso gromata“, kurią šį vakarą nusikraidinim mintimis per vandenyną.

Sveikinu dienraštį „Draugą“ — už trisdešimt vienerių metų ištvermę. Visi puikiai žinom, kad trumpalaikis entuziazmas, kaip staigi meilė, gali įspūdingai blykstelėti, bet daug brangesnė ilgų metų ištikimybė. Sveikinti reikia „Draugą“ ir už kitką: už gebėjimą kasmetiniam romano konkursui suteikti daugiau gyvumo ir sukelti daugiau susidomėjimo, negu tai įstengia padaryti kiti mūsų literatūrinio gyvenimo įvykiai, įskaitant net ir „nobelinę“ — Lietuvių rašytojų draugijos premiją.

Sveikinu ir šių metų konkurso mecenatus: Raimondą ir dr. Ričardą Kontrimus. Mano širdyje labai išskirtina vieta turi ir kitų trijų mano knygų mecenatai: kun. dr. Juozas Prunskis („Aštuonių lapų“), Zigmas Umbražūnas („Rugėjo šeštadienio“), Marija ir Antanas Rudžiai („Naujųjų metų istorijos“). O dabar kviečiu Raimondą ir Ričardą prisijungti prie šio gražaus, bet lig šiol grynai „čikaginio“, būrelio.

Ištrauka iš C. M. Weberio Der Freischuetz operos I-jo veiksmo: „Sauk, ir laimėsi. Šešios pataikys, o septintoji — ten, kur demonas norės“ — taria Kaspars — Jonas Vaznelis Maksui — Stefanui Wicikui, duodamas šautuvą.

Nuotrauka Jono Tamulaičio

atsiriboti nuo italų ir prancūzų operinės hegemonijos ir priartinti Wagnerį ir jo „Nibelungus“ prie tikro teutonizmo.

Šiandien, nežiūrint Weberio Freischuetz'o istorinės reikšmės ir muzikinio grožio, sunku norėti, kad tas veikalas būtų dažnas svečias pasaulinėse scenose. Praėjo 161 metai, kai ta opera apkeliojo viso pasaulio geriausios ir vidutinės scenos. Kad ta opera užklydo ir pas mus, stebėtis nereikia. Pasirinkti naują veikalą Lietuvių operai Chicagoje yra nepaprastai sunkus uždavinys: nedidelis solistų sąstatas, scenos ir apšvietimo ribotumas, nuolatinis trūkumas režisieriaus ir patalpų repetitijoms, o

taipgi, žinoma, išlaidos. Užtai ypač reikia vertinti ir stebėtis tais žmonėmis, kurie nepailsta operinėje veikloje. Reikia stebėtis aukotojais, kurie nepavargsta savo dosnumu remti ryžtinguosius.

Der Freischuetz atlikimas reikalauja charakteringos vokiškos muzikinės disciplinos, kad ir romantinio, bet modeluoto temperamento, o taipgi visko, kas vienaip ar kitaip yra surišta su vokiečių LIEDER: su tuo, kas paprasta, natūralu, nuosirdu ir suprantama tekste.

Ne veltui garsus vokiečių kompozitorius ir dirigentas Richard Strauss savo paskutinėje operoj „Capriccio“ svarsto, kas

svarbiau „Prima la musica e poi le parole“ ar atvirkščiai „Prima le parole e poi la musica“. Taigi, jei ištarimas teisingas ir dikcija yra gera, tik tada laimi visi: ir veikalas, ir atlikėjai, ir klausytojai.

Iš optinės pusės žiūrint, šiai operai reikia nemažos ir gilios scenos (nes reikia sutalpinti keli choralai), daug erdvės fantastiškai užburtam scenovaizdžiui, tinkamo apšvietimo, bendram pastatymo stiliui pritaikytų rūbų, pilno sąstato orkestro (ypač styginių); solistus, chorus ir visa tai apjungiančios, sutartinai veikiančios meno vadovybės.

Tai toks preludus prieš „ispūdžius ar aptarimą“. Pirmųjų dviejų spektaklių (kovo 6 ir 7 d.) sąstatas, kurį girdėjau, buvo toks:

Ottokar'as.... Algirdas Braziš, Cuno (Kunas)....Bernardas Prapuolenis, Agathe (Agnė).... Dana Stankaitytė, Aennchen (Onelė).... Audronė Gaiziūnienė, Max'as....Stefan Wicik, Caspar (Kaspars).... Jonas Vaznelis, Eremit'as.... Bronius Maciukevičius, Kilian (Kilijonas).... Julius Savrimas.

Pamergės.... Gražina Stauskas, Aldona Buntinaitė, Eglė Rūkstelytė — Sundstrom, Rūta Pakštaitė.

Meno vadovai:

Dirigentai.... Alvydas Vasaitis, Arūnas Robertas Kaminskis.

Režisierius.... Nicolo Di Virgilio.

Chormeisteriai.... Alfonsas Gečas, Emilija Sakadolskienė. Choreografė.... Violeta Karosas.

Scenos produkcija.... Kazys Ozelis.

Pasiklausius Freischuetz'o repetitijos ir dviejų spektaklių, susidarė ispūdis, kad beveik visi solistai buvo lyg ne jiems tinkančiose rolėse. O vienas tenoras (Julius Savrimas), išdainavęs sėkmingai bosą partiją, įrodė, kad, jei reikia, tai galima ir pasiaukoti. Neįnanti ir smulkmenas, atrodo, kad „Freischuetz'as“, kaip puikus patiekalas, buvo gerokai per anksti išimtas iš orkaitės ir todėl liko lyg ir pakankamai nesukeptas — nesurepetuotas. (Kiek nugirdau vėliau, tai atsitiko dėl susidėjusių nepalankių aplinkybių). Užtai nukentėjo reikalo precizija, dinamika, sunkiai suprantamas rečitatyvų tekstas neteko reikiamos vidinės įtampos. Vietoj paprastumo nubėgti į jau įprastą itališką manierizmą. Kas puikiai tiko ir skambėjo „I Lituani“ operoj, tas nelabai tiko folkloriškai nepretenzingam Freischuetz'ui. Visam operos atlikimui scenoje trūko jaunatvės, sveikos žmonių šypsenos ir Bohemijos miškų romantikos. Pasigėdau kai kur muzikinio respekto autorius dinamikai ir agogikai. Užtai malonu buvo klausytis natūralaus, neformuoto dainavimo keturių pamergių. Jų nuosirdumas ir paprastumas tikriausiai buvo stilistiniai arčiausiai to, ko Weberis norėjo. Ne veltui tad jos užsitarnavo ir klausytojų dėkingumo.

Nukelta į 2 psl.)

Der Freischuetz operos III veiksmo I-ji scena, kurioje Agnė pamergės — Julita Burgess, Kornelija Vencelytė, Gražina Stauskienė, Rūta Grauziniene, Aldona Buntinaitė, Jonė Bobinienė, Eglė Rūkstelytė ir Rūta Pakštaitė dainuoja Agnei — Danai Stankaitytei „Pririnkom tau puikių žiedų, vainiką tau nupynėm“.

Nuotrauka Jono Tamulaičio

TĖVAS VENANCIJUS IR JO MATILDA

Jurgis Jankus

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Užtrukom ligi pavakarių. Grįžęs radau taip rėkiančią, lyg pasaulio galą matytą. „Matilda“, sakau, „Matildute“, kalbinu o ji nesileidžia net ranka paliesti. Matyt, supykusi. Nė per žingsnį artyn neprisileidžia, nors šiaip lenda, glaustosi, kartais net dirbtai trukdo. Rašau, o ji popierius sumaišo, suvelia, kam ne su ja žaidžiu. Už rašyklo gailo.

— Tai kas ji? Gimė kokia? — paklausiau, kiek nustebes, kad moteriškę, nors gal tik ir vaiką, gali laikyti savo kambaryje. Argi klauzūros įstatymas būtų taip palengvintas.

Tėvas Venancijus nusišypsojo, paskum pradėjo klekenti.

— Pagal Darviną gal ir galėtų būti giminė, bet ne pagal mūsų Viešpaties Dievo apreiškimą. Pagaliau ir ne pagal mano paties menką galvą. Matai, tamstele, — sriubtelės bacardi tėsė, — kiekvienas žemės padaras gimdamas atsineša su savim ir visus įrankius, kurių reikia išsilaikyti gyvam, o ką atsineša žmogus? Nieko. Viską turi pats pasidaryti. Žmogus pats prigimti, net ir paskirti, taip skiriasi nuo visų kitų, jog kartais pagalvojau, ar jis kada nors nebūsi šia žeme atlekęs kokiu nors pranašo Ezekeelio ugniniu vežimu. Labai panašiu, kokiais mūšikiais dabar ir menulį nukelia. Iš kitur atlekę, jie atsinešė ir kitokią prigimtį. Kitokią, negu ta, kurią evoliuciniai visiems apibendrinio. Aš nesu prieš evoliuciją. Visatoje nieko nėra amžinai užbaigto. Viskas eina, rieda, keičiasi. Mano galva, Kūrėjas sukūrė tik bėliojus komplikuočių dėsnį ir viską kumstėlį, kad pradėtų riedėti. Ir rieda. Kūrimosi procesas tebevyksta ir šiandien. Jame net ir žmogus dalyvauja. Tik pasidairyk, kiek naujų augalų išvesta, kiek naujų medžiagų išrasta, kiek viso kito, bet to nepasakytų tėvui gvardijonui. Bent nepasakytų, kad iš manęs girdėjai. Jis mane į pipirų žemę išgrūstų. Jam viskas stovi vietoje, ten, kur Viešpats padėjo tašką. Jam net ir pragaras apačioje, dangus viršuje, o drungnieji sėdi skaištykloje ir laukia, kol Viešpats kurį pamos į save pirštu. Žinai, kad kartais pavydžiui tiems žmonėms, kuriems viskas yra taip paprasta, taip schematiška, kurie šventai tiki, kad ir jie patys nėra kiek nesikeičia. Tokie buvo vakar, tokie tebėra ir šiandien, tokie pat bus ir rytoj, nors patys mokosi ir kitų išradimais naudotis.

Tuo tarpu atnešė ir valgi. Man viena vėžio uodegą, jam tris ir priedo bene po tuziną skalopų ir šrimpų. Paprašiau vyno. Kokio, tai jau parinko tėvas Venancijus, jis ir atnešė paravogą, pasakė, kad geras ir, lyg tam patvirtinti, dar prieš pirmą vėžio uodegos kashnį nugėrė pusę taurelės.

— Bet klausyk, — knibindamas savo valgi, pasakiau: — Man neduoda ramybės toji paties Matilda. Kas ji tokia, kad ne klauzūros nežiūri. O gal gvardijonas net nežino? Bet jeigu, sakai, radai rėkiančią...

Dabar jo platus veidas nusitvieskė tikrai šviesia šypsena. Ženklas, kad anksčiau sukilęs kartumas praėjo.

— Žino, abu žinom. O ji moteriška. Pašalusiai moteriška. Tokia moteriška! Į ją pažūrėjus, net smagumas ima, kad į vienuolius išėjau. O graži! Pamatysi. Net ir gvardijonas negali atsizavėti jos grožiu. Plaukai ilgi, švelnūs kaip šilkas. Ir akys tokios, lyg šneketi šneketų. Žinai, kur ją radau? Krimuose. Sulytą, susitraukusią, taip suvargusią, kad net iškiškiai nebe-galėjo. Kniakė, bet garso neišleido.

— Gal supersoniškai, — įterpia, supratęs, kas toji jo įnamė buvo.

— Gal ir supersoniškai, kas ją žino, — nesiginčijo. — Gal šaukėsi motinos. Visą dieną smagiai lijo, šaltas vėjas daužėsi, ir žmogui būtų galėję tiek telikti. Įsikišau į rankovę, parsinešiau, paėmęs rankšluostį nusausinau, palakinau, savo lovon paguldžiau, užklojau. Kokią valandą pagulėjo, pakilo, užšoko ant stalo ir ėmė trintis į alkūnę. Pasitrynusi ėmė koja gaudyti plunksna-

kočio galą. Kai krūmuose radau, buvo tik saujelė, o kai plaukai išdžiūvo, pasipūtė ir išaugo į rimtą katę. Kitą dieną išnešiau lauk. Sakiau, pailsėjusi, atsivargusi bėgs namo. Bet kur tau. Nuo manęs nė žingsnio. Apėjau parkelį, ir ji kartu. Grįžau į viršų, ir ji kartu. Išėjau skaityti ant stogo. Vos atsisėdau į kėdę, ji tuoj užšoko ant kelių ir susirangė, lyg čia būtų jos namai. Pasiskundžiau gvardijonui, o tas... Manai, kad užjautė. Tik nusikreženo ir blurbtelėjo, kad katė geriau, negu Bernoto našlė. Gerai, kad Viešpats nepagalėjo kantrybės ir nuolankumo, kitaip būčiau pakėlęs kaip šiektelį ir paleidęs nuo stogo žemyn. Paskiau gal ir būčiau galėjėjęs, bet tą akimirsnį kraujas užvirė.

Per tą laiką pasigardžiuodamas buvau suknibinęs pusę savo patiekalo, o jis jau baigė paskutinius šrimpus ir buvo bebajgių butelį vyno.

— Skanu, — pasakiau. — Gal dar pakartotum?

— Tai tamstele dar nebaigė? — pirmą kartą žvilgtelėjo į mano lėkštę.

— Aš, matai, sibiraitis. Jeigu kas skanu, tai stengiuosi tą skanumą prastę kiek begalėdamas ilgiau. Kaip galvoji, ar tai ne nuodėmė? Toks prakeiktas skonėjimasis?

— Klausk tėvo gvardijono. Vargu ar kas kitas yra taip išstudijavęs ir taip suklasifikavęs silpnų žmonių nusikaltimus.

— Tik kitų?

— Manau, kad ir savo.

— O kaip su ta Bernotiene?

— Su Bernotiene? — pakėlė antakius. — Argi jis toks šiektelis? Tai radai porą.

— Ne. Aš tik pagalvojau, kad jis patį vis su ja pabado. Ar tą irgi sau prisiskaito?

— Čia jo gera intencija. Jis tik mane nori taip nuo nuodėmės apsaugoti. Tai kažin... Gal dar vieną uodegutę, po koki pusutinį skalopiukų ir šrimpukų.

Kai pabaigėm, pasiprašė kavos ir benediktino. Jis dar pasiprašė lėkštę kepinų, kurie bematant dingo. Pasiūliau dar, bet jis tik pasiraivė.

— Nori per prievartą įstumti į apsirijimo nuodėmę? — šyptelėjo.

To aš tikrai nenorėjau. Net nepaklausiau, kas yra vienu prisėdimu sušluoti tiek maisto, kurio ne vienas ir visai savitai gal būtų per daug.

Pašaukiau padavėją, pasakiau, kad tėvas namie turi šrimpus labai mėgstancią katę, paprašiau įdėti jų kiek maišui ir prirašyti prie mano sąskaitos.

Išėjom nešini maišuku. Tėvas Venancijus gyrė mano rūpestingumą ir tvirtino, kad be reikalo slėpiuos už dirbtinio cinizmo užuolaidos. Ji vis tiek pilna plyšių, per kuriuos tikras žmogus kyškioja. Kartais išlenda kaip pajūrio švyturys.

Ties kiemo vartais susitikom tėvą gvardijoną, nosį įbedusį į stamboką knygą. Buvo taip įsigilinęs, kad mus tepajuto, kai buvom bėginę pro šalį.

— Tai va kur jie. Vilką mini, o jis čia pat už tvoros tupi. Jau vėl kur smaguriauot, kad tėvelis net pietų nepasirodė. Dabar galės gailėtis. Vienas gerbėjas atsiuntė visą krepšį žuvų, tai pietūs buvo, kaip niekada. Žinoma ir jūs gal ne ką blogesnio gavote. Bet aš nesiskundžiu. Kitiems daugiau liko. Dar ir Matildai likusių nunešiau. Nenorėjo net imti. Matyti supyko, kam vieną palikai. Sudėjau į dubenėlį ir palikau. Sakau, jeigu dabar neėsi, suėsi kai viešpats pareis.

— Mes turim geresnių daiktų, — Venancijus pakėlė maišuką.

— Ar gali katė būti kas geriau už žuvį? — Šrimpai.

— Šrimpai? Ar jau nė Dievo nebebajai? Katei tokią brangenybę.

— Ne aš, jis, — parodė maišuką į mane.

— Jeigu jau jis, tai tegu sau. Kiekvienas savo pinigų gali barstyti kaip nori, kol Viešpats Dievas leidžia. Bet aš, tėveli, turiu ir gerą naujieną, — gvardijonas atsisuko į tėvą Venancijų. — Švento Antano kolegijos istorijos profesorius prieš kelias dienas susirgo širdim. Guli ligoninėje, ir niekas nežino, kada begalės dirbti. Siemet tai tikrų tikriausiai ne. Prašė, kad sutiktum pats. Skambinau provincijolui, jis nieko prieš. Mums čia irgi tuo tarpu esi kaip ir atliekamas. Be to, ta milijonieriaus dovana irgi virvė ant kaklo riša. Tėvelio alga būtų didelė parama.

Bet kaip su mano darbais? Mano istorija? Kas ją parašys? — pašoko Venancijus.

— Kaip nors... Juk ir dabar rašai daugiausia naktimis. Tam ir tą mansardą užleidom, kad niekas netrukdytų. Nema-nau, kad tenai po daug valandų reikės...

— Miau, miau, miau! — nutraukė gvardijono kalbą katės riksmas.

Vienu kartu visi paklėm akis į viršų. Per parapetą kraštą persisėrėsi rėkė katė. Graži, papūtusi ilgą plauką. Nebuvau tokios niekur matęs: trijų spalvų. Šviesiai ruda, juoda ir balta. Rėkė ir svėrėsi vis labiau per briauną, priekinėmis kojomis spirdamasi į rupią parapeto sieną. Atrodė, kad tuoj stačia galva lėks žemyn. Tėvas Venancijus abiem rankom ėmė moti.

— Matilda, neik iš proto, nukrisi. Ant cemento ištiksi! Eik atgal! Aš tuoj! Aš tuoj!

Į mus atsisukęs dar pridėjo:

— Nusizudys, varlė. Tikrai nusizudys, — ir pasileido durų link.

Mudu dar mėginom sulaukyti, šaukėm, kad ji ne tokia kvaila gerus tris aukštus kristi ant cemento, bet tėvas Venancijus mūsų greičiausiai ir nebegirdėjo.

Operinių išpūdžių laiškas

(Atkelta iš 1 ps.)

Didesnių rolių atlikėjai nebuvo, deja, įtikinančiai įsisąmoninę, kokia yra jų paskirtis scenoje, kas reikalinga daryti, ko vengtina ir, žinoma, atsakomybė už tai krenta režisieriui Nicolo Di Virgilio. Jam statomo veikalo būsena sociologine, psichologine ir meniško realizavimo prasme buvo visai svetima. Prileidžiu ir net žinau, kad buvo maža laiko repeticijom, bet jau ne tiek maža, kad nors tam tikrose vietose nebūtų buvę galima parodyti savo išradingumą, sprendžiant mažos scenos ir apšvietimo problemas. Įdomiausia Vilko raisto scena tik tiek ir „tėpasižymėjo“, kad gal operos spektaklio Zamelis (Kelečius) pirmas prieš publiką nusilenkė. Vėgi kaip tai atsitiko, kad ir taip pergrūstoj scenoje bene šešios šokėjų poros šoko bohemiską Laendlerį, ir kaip čia visa meno vadovybė to nepastebėjo, kad ir pusės to skaičiaus pakaktų? Vienos baletmeisterės už tai nekaltinčiau.

Džiaugiuos, kad girdėjau ir mačiau net tris naujus asmenis naujame pastatyme. Dirigento pareigose Arūną Robertą Kaminską, Audronę Gaiziūnienę, dainavusią Onelės rolę, ir Bronių Maciukevičių Eremito vaidmenyje. Gaiziūnienė, nėra abejonės, yra muzikali, gerai jaučianti muzikinį ritmą (dirigentam atgaiva), puikiai lietuviškai kalbanti, nors kaip ir visi, išskyrus Prapuolėnį, rečitatyvuose pakankamai aiškiai neištarianti žodžių galūnių. Daug geresnė savo balso viršūnė, bet daug silpnesnė vidurinėme registre. Ar ji iš tikro yra medžiaga operai — nežinau, bet prie jos muzikalumo išlyginus viso balso skalę, ji neabejotinai yra medžiaga rečitaliams, oratorijoms, kantatoms, o gal ir operoms. Labai maloni ir nealaukta staigmena buvo Bronius Maciukevičius, kuriam nedelsiant reikalinga dirigento ir vokalistų talka, ypač žinant, kaip mums trūksta tos rūšies balsų.

Dabar, prieš pasidalyjant išpūdžiais apie debiutuojantį dirigentą Arūną Robertą Kaminską, leiskit kiek nukrypti į šalį. Kaip dailininkas viską gali vienas savo jėgom atlikti — įsigyti drobės gabalą, pats rėmus sukalti ir savo išsinuomoti padoresnį patalpą ir taip su truputį fizinių pastangų ir išlaidų prisistatyti parodos lankytojams, dirigentas taip negali padaryti. Dirigento veikloje svarbiausia yra gyvi žmonės, kartais net turintieji daugiau Dievo dovanos kaip pats dirigentas. Tai yra solistai (voka-

listai, instrumentalistai), orkestras, koncertinė scena, teatras ir t.t....

Dirigentas gali turėti visas reikalingas kvalifikacijas: teoretines žinias, pakankamą intelektualinį subrendimą, muzikalumą, vaizduotę, repertuarą, dovaną atkurti partitūros paslaptį, psichologinį jautrumą, pedagoginius sugebėjimus ir net talentą (to tai joks daktaratas negali duoti), bet jei jis neturės kur ir kam dirbiausia yra gyvi žmonės, užmojai? Daug yra siekiančių to primadoniško ir autokratiško statuso, bet progos tam pa-

Besirengiant vestuvėms — scena iš Der Freischütz II veiksmo I-ojos scenos, kai Agnė — Dana Stankaitytė dalinasi savo išpūdžiais iš praeitos nakties sapno su savo seserėčia Onele — Audrone Gaiziūnienė. Nuotrauka Jono Tamulaičio

listai, instrumentalistai), orkestras, koncertinė scena, teatras ir t.t....

Dirigentas gali turėti visas reikalingas kvalifikacijas: teoretines žinias, pakankamą intelektualinį subrendimą, muzikalumą, vaizduotę, repertuarą, dovaną atkurti partitūros paslaptį, psichologinį jautrumą, pedagoginius sugebėjimus ir net talentą (to tai joks daktaratas negali duoti), bet jei jis neturės kur ir kam dirbiausia yra gyvi žmonės, užmojai? Daug yra siekiančių to primadoniško ir autokratiško statuso, bet progos tam pa-

šaukimui pasireikšti yra labai retos. Meniniai laimėjimai dirigavimo srityje priklauso nuo vispusio pasiruošimo, patirties ir asmenybės originalumo, o veikla nuo darbo, darbo ir darbo, o taipgi nuo laimingų aplinkybių. Diriguojant tik vieną spektaklį, kad ir tris per sezoną, prailgos laukti laimingos karjeros. Kiek stebėjau ir turėjau žinių apie jaunąjį debutantą, tai atrodo, kad Chicago Lietuvos opera ir operos mecenatai protingai investavo pinigus ir pasitikėjimą į naują muzikinę pajėgą. Už tokią progą, kaip padiriguoti operos spektaklį, šiam krašte reikėtų brangiai mokėti. Ar idėtos viltys į A. R. Kaminską pasiteisins, parodys ateitis. Jo pirmą viešą žingsnį, tiksliau neįvildenant iš muzikinės ir techniškos pusės, reikia laikyti itin pasisekusiu, ir aš jį nuosirdžiai sveikinu. Tam pašaukime, kurį mes vadiname dirigavimu, yra, kaip algebroj, daug lygčių su visais nežinomaisiais netikėtumais, tai ilgas kelias į sunkiai atspėjama tolumą.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

Dėkoju, p. Redaktorium, už kvietimą pasidalinti išpūdžiais iš premjeros. Dėkoju mano globėjams ir kolegoms už drauge praleistą svetingą savaitę Chicagoj.

III veiksmo finalinė scena iš Der Freischütz operos, kurioje visi džiaugiasi, dainuodami „Dienom ir naktim, kai ateinau gyventi, telydi mus Dievo galinga globa“, nes Agnė liko gyva, tik Kasparas prakeikia Zamilį už išdavimą. Kairėje — solistai

Audronė Gaiziūnienė, Bernardas Prapuolėnis, Dana Stankaitytė, Stefan Wicik, priekyje ant grindų Jonas Vaznelis ir dešinėje Algirdas Brazis. Aplink juos — operos choras.

Nuotrauka Jono Tamulaičio

— Būtų išmintingas žmogus, bet ant tų gyvulių visiškai pakvailęs. Jeigu leisčiau, visus miesto šunis ir kates susivestų. Kai išsišiusi profesoriant, gal mažiausio laiko beturės niekais užsiimti, — visą Venancijaus didumą gvardijonas keliais žodžiais nubraukė į šalį.

— Bet kaip bus su pranciškonų istorija? — įterpia. — Atrodo, kad jis bus ne tik visus akmenis, bet ir mažiausius akmenius apvertęs pažūrėti, ar nėra dar ko pranciškoniško po jais paslėpta. Kiek tomų bus?

Kodėl Draugo romano premiją laimėjo „Devintas lapas“

Komisijos pirmininko Balio Gaidžiūno kalba premijos įteikimo šventėje

„Devinto lapo“ romano rašytoja, premijos įteikimo dalyviai,

Klevelandiečiams skirta garbė kaip ir baigiasi. Reikia duoti apyskaitą, kodėl mes paskyrėme premiją už „Devinto lapo“ romaną, kurio autorė, kaip vėliau paaiškėjo, yra plačiausio rašytoja ir gabi aktorė — režisierė Birutė Pūkelė-vičiūtė.

Iš devynių konkursui atsiųstų romanų trečdalis buvo verti rimto dėmesio. Jie buvo komisijos džiaugsmas. Bet kitas trečdalis buvo rašyti bloga lietuvių kalba. Tai buvo komisijos skausmas, kad dar taip atsitinka. O trečias trečdalis — žemiau vidutinio.

„Devintas lapas“, iš komisijos skaitytų gerųjų, greit prasisveržė į priekį. Mano prašyti visi komisijos nariai raštu pasisakė, kodėl jie balsavo už „Devintą lapą“. Štai tie pasisakymai:

Dr. Danguolė Tamulionytė. Man patiko autorės įvairių skirtingų supynimas: jaunos mergaitės jausmų ir subrendusios moters išgyvenimų; noras pabėgti nuo fizinio priešo, karo metu būnant nelaisvėje, ir noras pabėgti nuo emocinių pergyvenimų, jau esant laisvėje; planai ir svajonės ateitį ir atsiminimai iš praeities. Visa tai Birutės Pūkelė-vičiūtės buvo supinta lengvame stiliumi. Skaityti neįsivaizduoju, kaip tarp jų. Viena su kita, kaip ir gyvenime — realybė ir svajonės — darniai susiliejo.

Vacys Rociūnas. „Devintas lapas“ — dviejų skirtingų pasaulių meniškas literatūrinis paveikslas. Pirmam paveikslui didžioji mūsų tautos egzodo nuotrūpa, kur lietuvis, kitų tautų maišatyje, išgyvena ne tik fizinę, bet ir moralinę nuoskaudą, alkio, baimės ir

netikrovės dienas. Antrajame paveiksle, jau Amerikoje, atvira tampa be gilesnių polėkių, lengvo, nerūpestingo bei lėkto gyvenimo pilka mase. Tai mūsų generacijos tragiška istorija. Natūrali intriga, dailus stilius, turtinga kalba, „Devinto lapas“ įrikiuoja į deimantų grupę mūsų romaniniame žanre. „Devintas lapas“ vertas daugiau negu „Draugo“ premijos.

Dalia Staniškienė. Tik perskaitius pirmuosius puslapius, pajutau šios knygos stiprumą ir grožį. Žmonės gyvi, jų elgesys psichologiškai pagrįstas, situacijos įtikinančios. Su veikėjais ir jų išgyvenimais galėjau puikiai identifikuotis, nes ir pati panašių pergyvenimų turėjau, nors bėgant iš Lietuvos dar tebuva vaikas. Koks nepaprastas malonumas skaityti knygą, kurioje neklūva gramatikos ir sintaksės klaidos, kurios kalba tyra, sklandi, turtinga. „Devintą lapą“ įrikiuočiau į geriausių eilę.

Viktoras Mariūnas. Už „Devintą lapą“ pasisakiau nebe svyravimų. Grynai estetiškai prasme, spalvinga ir taiklia frazė, ypačiai dialoguose, ryškiai veikė ir jo pasaulio piešinių dėl mano balso lygionis varžėsi ir kitas konkurso dalyvis. Apisprendžiau už „Devintą lapą“ dėl jo erdvesnės sužietinės panoramos, o svarbiausia dėl gerai apviesotos mažai mums žinomos likimo iškarpos tų karo išblokštųjų, kurie Rytų Vokietijoje pateko į raudonosios armijos valią.

Balys Gaidžiūnas. Konkursui atsiųstus romanus perskaičius, nebuvo sunku apsispręsti už ką reikia balsuoti. Tai pokario išgyvenimų pasibaigėtinai skaudus tikrovės drama, neabejotinai su stipriais biografiniais ypatumais. (Nukelta į 4 psl.)

Iš Goethės poezijos

MENU TAVE
(MYLIMOJO ARTUMAS)

Menu tave, kai spindi marių plynė
Nuo saulės spindulių;
Menu tave, kai žvilgčioja šaltiniai
Tyliai su mėnuliu.
Matau tave, kai dulkės tik pakyla,
Kai rieda kas keliu,
Ar kur keleivis per naktinę tylą
Kelioje takeliu.
Girdžiu tave toli, kai vilnys užia
Dusliuoją ošimu;
Dažnai einu į tilią giružę
Klausytis, kur ramu.
Aš su tavim, nors toli kelias skiria,
Arti esi man tu!
Nusėdo saulė, žvaigždės švies sužirė.
Kad būtum čia kartu!

DVASIŲ GIESMĖ
VIRŠUM VANDENŲ

Vandenį mena
Siela žmogaus:
Dangų palikęs,
Kyla dangopi
Ir vėl į žemę
Grįžta atgal jis,
Taip keisdamos vis.

Krinta iš aukšto
Siena uolėta
Spindintis srautas,
Ir vėl sudulkes
Debesių liečias
Lygią uolą,
Priimtas veikia,
Sydu dangstydamas
Leidžias suošęs
Jis į gelmes.

Uolą sutikęs,
Krisdamas smarkiai,
Niauriai putoja,
Leidžias kaskadom
Į pat bedugnę.

Lygią uolą
Rėžia papieviais,
Ežero veidrody
Žvaigždės nardina
Veidus skaisčiusius.

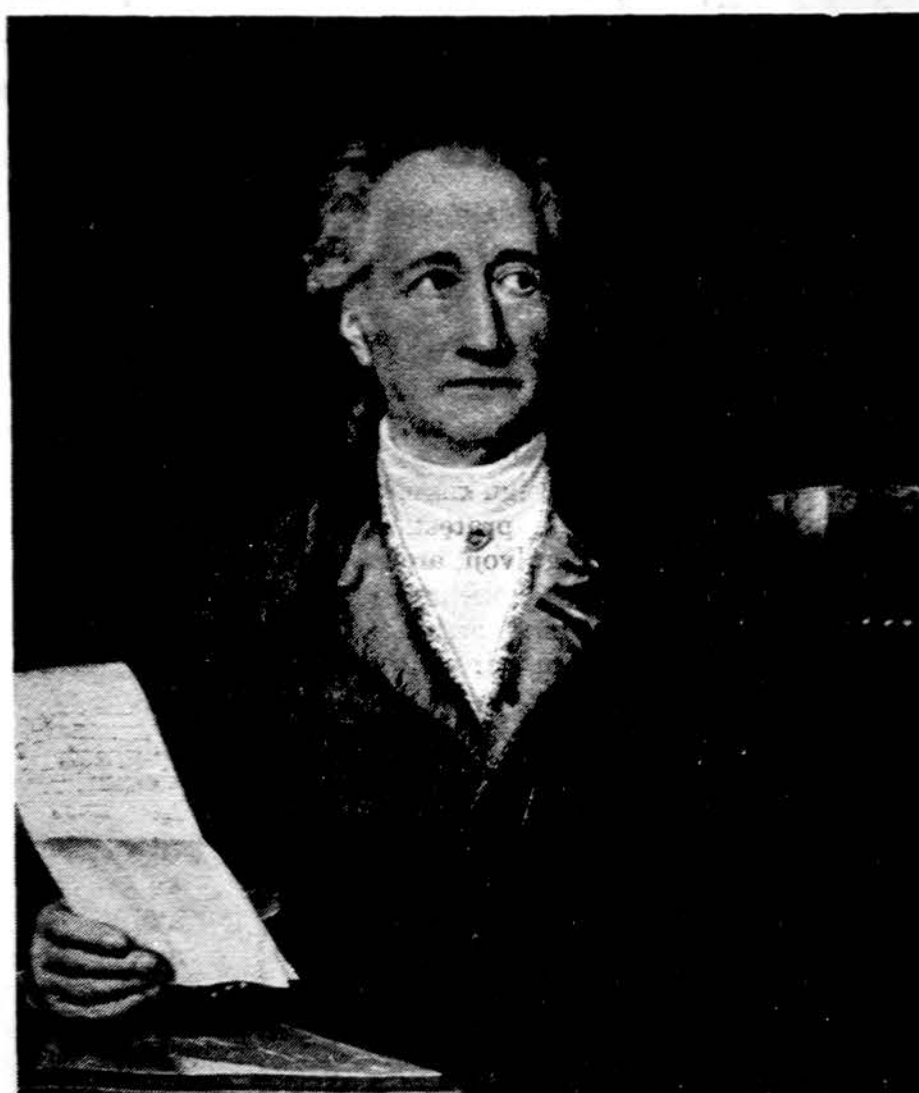
Vėjas gi bangą
Aistriai pamilęs,
Volus putojančius
Suka iš duono.
Siela žmogaus,
Kaip primeni vandenį!
Lentis žmogaus,
Kaip vėjui prilgti!

GANIMEDAS

Ei, pavasari, brangusis,
Kaip aplink mane žėruoji,
Ryto saulėje skaidriai,
Ir tūkstanteriopa meilės
Laimė man pili žirdin
Savo amžinosios šilumos
Sventą jausmą.
Bėgantis groži!
Kaip galėčiau gi tave
Pasigauti glėbin!

Ak, prigludęs prie krūtinės
Tau aš rymau ir kėnčiu,
Tavo gelės, tavo žolės
Sirdį man svaigina.
Degančią krūtinę trokšti
Man tu gesini,
Ei, smagus rytų vėjeli!
Iš rūkų apglėbtos slėnio
Meiliai šaukia man laikštingala.
Ateinu aš, ateinu!
Betgi kur? Ak, kur?

Ei, aukštyn, aukštyn!
Vercias debesys į šali,
Meiliai duoda kelią jie
Mano meilės ilgėjimui.
Jūs glėby
Aukštyn!
Kylu tau aš prie krūtinės,
Visa mylintysis Tėve!

Johann Wolfgang Goethe (1749.VIII.28—1832.III.22)

ŽINAI GAL TĄ ŠALĮ
(MIGNON)

Žinai gal tą šalį, citrinos kur žydi
Ir žėri sode apelsinai auksiniai,
Kur tyliosios mirtos ir laurai išdide
Ir dvelkia meilingas vėjelis žydrynėj?
Sakyk, gal žinai tai?
Tenai, ak, tenai
Norėčiau, brangusis, aš eit su tavim!

Žinai gal namus? Ant kolonų jų stogą?
Ir mirgančią menę ir spindinčią salę?
Kur marmuro statulos klausia: Ką bloga
Padarė, kas nuskriaudė vargšę dukrelę?
Sakyk, gal žinai tai?
Tenai, ak, tenai
Norėčiau, globėju, aš eit su tavim!

Žinai gal ten kalnus, takus jų padangė,
Kur mulas pro rūką rast kelią mėgina?
Tenai olose slobinai susirange,
Uola ten nugriūva, srovė ją skandina!
Sakyk, gal žinai tai?
Tenai, ak, tenai
Mūs kelias! O tėve, keliaukim tenai!

MIGNON

Tik kas ilgis, suprantu,
Kaip aš kėnčiu!
Kaip vienatvėj gyventa,
Dabar jaučiu.

Toli į erdvę šventą
Žvilgsnius siunčiu:
Tas kurs myli, suprantu,
Už šių sričių.

Ir širdis man neranda
Rimties — kėnčiu.
Tik kas ilgis, suprantu,
Ką aš jaučiu.

KELEIVIO NAKTINĖ GIESMĖ
Tu, kurs iš dangaus esi,
Ir skausmus ir kančią tildai,
Tą, kurį apleis visi,
Dvigubą paguoda pildai:
Ak, gana man tų klajonių,
Tų džiaugsmų ir tų kančių!
Siųsk malonę —
Saldią rimtį, ak, meldžiu!

KELEIVIO NAKTINĖ DAINA
Virš kalnų viršūnių
Ramu,
Vos medžių viršūnės
Tyklu dvelksmu
Glosto vėjas — gūdu.
Girioj nutilo paukšteliai.
Dar valandėlė,
Nurimsi ir tu.

Vertė A. TYRUOLIS

Johann Wolfgang Goethe (1749-1832), žymiausias vokiečių poetas ir klasikas, nuo kurio mirties šimt, kovo 22 d., suėjo 150 metų. Kilęs iš Frankfurto prie Maino, miręs ir palaidotas kunigaikščių kriptoj Weimare. Studijavo teisių mokslus, kurį laiką buvo advokatu Frankfurte. Ilgiausiai išgyveno Weimare. Plačių gabumų asmenybė: lyrikas, epikas, dramaturgas, mokslininkas gamtininkas ir net dailininkas. Šalia tradicinės lyrikos, kurią literatūros kritikai vadina „didelės išpažinties fragmentais“, kūrė ir laisvų ritmų himnines eiles (odes). Jaunystės lyrika smagi ir gaivalinga, senatvės daugiau filosofiška ir išvirsinės formos surakinta. Jo viso gyvenimo kūrybą „Faustas“ nėra vieningas: pirmoji dalis gyvenimiškesnė už antrąją, įvystytą į simbolines formas. Abiejose dalyse apstu krikščioniško elemento, panaudoto daugiausia poetinių įvaizdžių reikalui. Nemaža veikalų skyrė idealizuotam humanizmui („Ifigenija“, „Torquato Tasso“, „Hermanas ir Dorotėja“), kiti visuomeninio pobūdžio („Pašaukimų giminytė“), dar kiti autobiografinio sukirpimo („Kūryba ir tiesa“). Nemaža pastatų Goethės kūrybai turėjo bičiulystė su Schilleriu. Goethei teko turėti ryšių ir su lietuvių literatūra. J. G. Herderis jį supažindino su lietuvių liaudies dainomis, kurių vieną jis išties panaudojo savo kūrybos operetėje „Žvejė“. Kai kurie literatūros kritikai teigia, kad lietuvių dainos galėjusios turėti įtakos ir Goethės jaunystės lyrikai. Į gyvenimo pabaigą Goethe recenzavo Rėzos 1825 m. išleistas „Dainas“, apie jas palyginti gana palankiai atsiliepdamas. Goethe skaitęs ir to paties Rėzos versus Donelaičio „Metus“, juos palygindamas su Homero epochiniais veikalais.

A.T.

nežino. Supranti, ko ji ant to lango sėdi? Laukia. Manęs laukia. Iš pirmo vakaro jau žinojo, kad aš pareisiu, tai ir atsisėdo tokioje vietoje, kad pareinantį pamatytų. Tamstelė nežinojau, kad pareisiu, tėvas gvardijonas nežinojo, o ji jau žinojo. Buvau galvojęs prašyti, kad kaip nors atneštum pasiūlyti, bet dabar neneš. Tegu įvyksta, kaip ji jaučia. Tegu pamato pareinantį.

— Bet kaip pats? Ką daktarai sako?

— Ką jie sakys? Atėjo kaip debesis ir vėl praėjo. Viskas Dievo valioje. Jeigu Matilda nebūtų jūsų prisilaikusi, galėjo būti ir kitaip. Dabar, sako, reikia bent du šimtus svarų numesti. Kur jų galvos? Kaip atrodysiu tiek numetęs?

— Maždaug taip, kaip tada, kai į vienuolyną įstojai, — nusijuokiau.

Nusijuokė ir jis.
— Manau, kad reikės. Pastaruoju metu emė darytis sunkoka save laiptais užnešti. Gvardijonas nori išklikti į pirmą aukštą, bet aš spiriuos. Tokios Dievo dovanos, tokios gražios erdvės lengvai tai jau neužleisiu. Galėsiu kiek ir svorio numesti, tik jau ne tiek, kiek daktarai nori. Ar pagalvoji: du šimtus! Ne Matilda nebepažintų, — nusijuokė.

— Juk reikėtų ir ją kaip nors pabausti, — įsiterpiau su savo. — Jeigu ne ji, greičiausiai ne čia nebūtum atsidūręs. Ko taip rėkė kaip smaugiama. Ko vertėsi per parapetą?
— O kas būtų buvę, jeigu nebūtų rėkusi? Būčiau turėjęs profesoriatui, būčiau savo istorijos nekada nebepabaigęs, būčiau išėjęs be tikro ženklo, kad gyvenau. O dabar pabaigsiu. Matilda žinojo, ką daro. Žinojo, kad reikia žmogų gelbėti.

— Į profesorius galėjai ir pats neiti, — pastebėjau.
— Galėjai... Ar kareivis gali neiti, kur viršininkas siunčia? Aš irgi kareivis. Viršininko žodis — įsakymas. Klusnumas, tamstelė, klusnumas. Dabar neberekės. Girdėjau, kad jau ieško kito. Ras. Kas nors gal ir labai apsidžiaugs tokią profesūrą

gavęs. Tik ji ne man. Aš turiu ką veikti, kad tik Dievas dar keletą metų palaikytų. Gal ir palaikys. Kai pagalvoju apie Matildą, vis atcina į galvą, kad ir ji buvo Viešpaties planuose. Gal net ir tamstelė. Reikėjo tik pro šalį pratykinti, ir aš būčiau vėl prie savo istorijos sugrįžęs. O dabar jau tikrai prašysiu: nebesivedžiok manęs į restoranus. Bernotienės jau prašiau, kad tortų, žagarėlių ir kitokių skanėnių man nebekeptų. Šiandien atėjo aplankyti su žagarėlių dėže. Neragavai jos kepinų, — liežuvį gali nuryti. Seilė varvėjo, bet atsisakiau net paragauti. Liepiau nešti namo, liepiau išdalinti vargšų vaikams, žvirbliams sulesinti, bet ne man.

Dabar tėvas Venancijus jau namie. Ir tą patį kambarį iš gvardijono išpė. Kai gvardijonas, net su provincijolo pritarimu, norėjo nukelti į apačią, pagrasino išeiti iš vienuolyno ir pasiieškoti tokios vietos, kur ramia galva galėtų baigti pranciškonų istoriją. Tai padėjo. Net raktą nuo keltuvo davė, kad nereikėtų laiptais laiptuoti. Matildai žodį irgi ištesėjo. Kai tik daktaras leido pasivaikščioti, tuoj atėjo ir pasiėmė. Dabar vėl abu vargsta su rankraščiais.

Nežinau, ar Bernoto našlė jo prašymą išpildė, bet aš pats tai ne visiškai — į restoraną pavalgyti vis dar nusiėdu, tik jau kaip draugą, kaip žmogų, su kuriuo būdamas nejučia taurėji. Pirmą vesdavau tik tam, kad pasukmu turėčiau iš ko pasijuokti. Jis irgi pasikeitė. Išmoko valgyti iš lengva ir pasitenkinti tuo pačiu, ką aš sau užsaiskau. Kartais, kai įsileidžiam į kalbas, ir to paties nebesuvalgo.

Užina noras kaip nors atsilųginti už visą negrąžią praeitį. Ne visiškai. Kas visiškai atsilųginti pajėgs, bet nors kiek. Aną dieną jis išlaikė ir dar vieną žodį — parodė savo rankraščius. Niekada netikėjau, kad žmogus galėtų savo paties darbą taip negailestingai braukti. Daugelyje

vietai turbūt tik jis pats ir besugaudytų, kas tenai parašyta. Tada šovė į galvą mintis, nors truputį atėiti į talką.

— Pačiam reikia sekretoriaus, — pasakiau.

Tėvas Venancijus pakėlė galvą, nusiųzypojo.

— O kam?

— Visą tą raizgalynę perrašyti.

— Kai tik baigsiu pirmąjį apmetimą, pradėsiu vėl nuo pradžios. Antrą sykį darbas bus daug švaresnis. Gal net toks, kad gal bus galima atiduoti ir spausdinti.

— Bet kam pačiam dirbti tą, ką bet kas už kelis dolerius gali padaryti. Pats galėtum tik pataisinėti. Taip dirbdamas nekada nebaigsi, — užsišokau.

— Skani košelė, tik kad niekas nekviečia paragauti. Kas tuos kelis dolerius duos? Gvardijonas? Jis pats neturi. Džiaugiuosi gavęs raktą, bet ir tuo ne visada besinaudoju. Bijau, kad, pasižiūrėjęs į elektros sąskaitą, vėl neatimtu, — atvertė ir nusiųsuko į popierius.

Ir be jo sakymo žinojau, kad vienuolynas, nors ir labai norėdamas, vargu ar galėtų padėti, o dabar to noro tikrai nebuvo. Savęs į geradarius kelti irgi nenorėjau, tai taip su tėvu Venancijum ir atsisveikinau, bet, nėjau namo, dar užsukau pas gvardijoną.

Kai pasakiau, kad tėvui Venancijui reikėtų pagalbininko, gvardijonas tik rankas pakratė.

— Ar jau pats rašyti nebemoka? Juk nesuparalizuos. Mes ir taip jį nuo visų vienuolyno pareigų atleidžiame, kad tik dirbtų, o jis daugiau laiko su savo paukščiais praleidžia, negu su istorija. Vienuolynas daugiau nieko nebegaali pridėti. Nieko! — dar patvirtino.

Savęs nenorėjau kišti, tai pasakiau, kad iš vienuolyno tereikėtų tik sutikimo, o aš žinau žmogų, kuris pakalbintas tikrai

sutiktų pasamdyti tėvui Venancijui sekretorių. Gal tik sunkiau būtų rasti tinkamą vyrą. Moterų tai būtų, aš pats žinau ne vieną, kuri galėtų, bet juk ji turėtų dirbti kartu su tėvu, o čia jau skersai kelio stot klauzūra.

Susidariau įspūdį, kad mano rūpesčio dėl gavimo tinkamo žmogaus jis nė negirdėjo, nes tuoj paklausė:

— O kas toks tas paties geradaris?

— Atrodo, kad dėl kokių nors priežasčių jis norėtų pasilikti nežinomas. Pagaliau argi tai svarbu.

— Aha, — šyptelėjo gvardijonas, — tai kiek jis skirtų?

— Dar nežinau, — nutęsiau. — Gal pirma reikėtų rasti žmogų ir su juo susitarti.

— Žmogus yra. Brolis Jonas galėtų.

— Brolis Jonas? — nustebau.

Jį pažinau tik iš tolo. Buvo toks, lyg ir vienuolyno daržininkas, žemesnio luomo žmogus. Visada tylus, visada pasirodęs išklausti ne tik gvardijono, bet ir kitų vienuolių įsakymus.

— Ko nustebai? Jis lituanistas, gerai rašo mašinėlė. Kai karo metu žuvo žmona ir du vaikai, įstojo į vienuolyną. Labai sąžiningas, labai darbštus. Manau, kad tokį žmogų prie alkūnės turėdamas ir tėvas Venancijus labiau pasiprastų. Geresnio už jį ir su žvake nerastum.

— Tai kiek jam reikėtų, — paklausiau kiek nustebęs, kodėl seniau jam to darbo nepavėdė.

Čia gvardijonas net nemirktelėjęs tuoj pasakė gražią, apvalią sumelę.

Aš irgi pasistengiau nenustebti ir net nemirktelėti.

— Gerai, — pasakiau. — Perduosiu mecenatui, o jis pasakys savo.

Ir namoėjau galvodamas ir namie dar galvojau, kaip pasiiegti. Derėtis, ar sutikti su tuo, ką gvardijonas pasiūlė. Jis žinojo, kiek tėvas Venancijus būtų uždirbęs išėjęs

profesoriatui, ir tą sumą tik suapvalino. Suapvalino aukštyn, ne žemyn. Man toji suma nebuvo sunki, bet nenorėjau, kad ji visa eitų vienuolynui. Reikėtų kiek ir broliui Jonui, bet kaip tu vienuolyno taisyklės pakeisi, ypač kol gvardijonu yra toks titnagas, kuris viską ir suplanuoja, ir suklasifikuoja.

Tą pačią pavakare šnektelėjau ir su tėvu Venancijum. Jis apsidžiaugė, kad galės dirbti su broliu Jonu. O dėl pinigų...

— Retkarčiais nueisim visi trys pavalgyti, — pasakė. — Pamatysi, kad brolio Jono galva ne tokia tuščia, kaip atrodo iš tolo. Pamatysi. O dėl pinigų. Tenai nusiėsim, o čia visi iš to paties pado valgom. Susipažinęs pamatysi, kad broliui Jonui yra vertingesnis reikalų už pinigą. Prie tu mano popierių jis vėl pasijus žmogum. Ir taip ne sykį esu su juo taręs dėl kokio žodžio ar sakinio. Tik žinai dar ką. Davei arklį, gal pridėk ir balną. Kad brolis Jonas vėl pasijustų žmogum, jam būtina reikia naujo abito. Kaip manai? — plačiai šypdamasis metė iš padilbių susimokėlio žvilgsnį. — Smagiau bus kartu nueiti į gerą valgyklą.

— Gerai, pašnekėsiu su mecenatu, gal jis dar ir abita atgailės, — ramiai pasakiau.

Ką kitą galėjau pasakyti. Kad nešnekėsiu? Arba, kad dar reikia pasiūnekėti pačiam su savimi?

Matilda, lyg tam pritardama, nušoko nuo stalo ir emė traukintis apie kojas, karčiai riesta uodega užkabindama tai vieną blauzdą, tai kitą.

— Ką ji nori pasakyti? — paklausiau tėvą Venancijų. — Jodu juk susiėnekat, — dar pridėjau.

— Nieko. Tik patvirtina, kad pro visokių uždangų plyšius ir ji mato žmogų, — šyptelėjo.

— Manai?

— Argi nežinai, kad Viešpats savo išmintį gali parodyti ne tik per katę, bet ir per visų minamą akmenį.

Ne, aš to tai nežinojau. Ir dabar dar nežinau. (Pabaiga)

Spalvingas gyvenimo etapas

Dailininko Broniaus Murino 35 metų kūryba

BRONIUS MURINAS. Išeivijos laikotarpio 1945-1980 dailės kūrybos albumas. Išleido Murino šeima. Įvadą parašė A. Valska. Spalvotas nuotraukos darė Aleksas Urba. Spalvotas iliustracijas spausdino Questar Printing, Inc., Chicago, IL. Visą leidinį spausdino M. Morkūno spaustuve Chicagoje 1981 m. Leidinys didelio formato, liksusinio apipavidalinimo, kietais viešeliais ir aplanku, 72 psl., kaina — 15 dol., su persiuntimu — 16 dol. 25 centai, Illinoisaus gyventojai dar pridėda 90 centų valstyšios mokesčių. Leidinys gaunamas „Drauge“.

Aplamai dailės gyvenimo išeivijoje per daug skystis negalėtume: parodų, ypač Chicagoje, yra gana apstu. Kūrybinių dailininkų ir kūrinių užmojų netrūksta. Bet šiuo metu jau ima teltis rūpestis, kai reikia pasigesti žmonių, kurie visa tai profesionaliai apžvelgtų, pastudijuotų, aprašytų ir rastų galimybių geriausiems pasiekimams išsaugoti ateitai. Ir spauda čia turėtų daugiau skirti dėmesio dailės bei jos problemoms. Atskirų dailės leidinių vieną kitą jau turime. Bet jų galėtų būti kur kas daugiau. Ir tai, žinoma, turėtų būti jau ne pavienių žmonių, bet atitinkamų institucijų rūpestis.

Tačiau ir meno leidinių prasme nesame tikslūs rankomis. Greitosiomis čia prisimena Petro Kiaulėno, Pauliaus Augiaus, Adomo Galdiko, Povilo Puzino, Povilo Kaupo monografijos.

Deja, jos visos pomirtinės, išleistos dar pasilikusių šeimos narių bei bičiulių rūpestiu ir kaštu. Visuomenė jiems visiems už tai tegali būti tik dėkinga. Tik vargu ar yra gerai, kad mūsų patys geriausi dailininkai tokių leidinių negali išvysti dar šviesiomis savo akimis: pirma jie turi numirti. Daugiau ar mažiau esame visi čia kalti dėl tokios situacijos.

Tačiau yra ir prosvaisčių. Štai neseniai gėrėjoms dail. Broniaus Murino paroda Chicagoje, o štai ir monografinio pobūdžio leidinys, apimantis tik išeivikų metų Murino tapybą. Pats dailininkas tebėra kūrybingas ir aktyvus Chicagoje lietuviškame meno pasauly: neatsisakęs kitiems patalkinti, patarti, mokas džiaugtis ir kitų pasiekimais kūryboje bei meninėje veikloje. Tačiau paties dailininko monografinio pobūdžio kūrybos albumas, kaip ir anksčiau minėtieji kiti leidi-

niai, išleistas šeimos. Pagarba ir dėkingumas jai už visa tai.

Mūsųose daug metų buvo prigijęs tokia nuomonė, kad Murinas ir akvarelė yra jau kaip ir sinonimai. Juo labiau, kad po Kajetono Skleriaus mirties kone vienintelis Murinas šią tapybos techniką taip kūrybingai ir taip intensyviai tovarčio. Nemažai šios rūšies darbų randame ir šiame leidinyje. Bet prieš kurį laiką, jau čia, Amerikoje, Bronius Murinas pademonstravo ir, galima sakyti, antrąją savo pusę, persimesdamas į aliejų ir į akrilį. Ir rezultatai pasigėrėtinai. Dailininkas ne vien tik technikos rūšimi, bet ir temomis praplatojo, o spalvos igijo naujo giluminio sodrumo. Visa tai labai aiškiai matyti monografijos — albumo puišiose puslapių apimties darbų nuotraukose. Ypač spalvotosios nuotraukos spindi visais tonų ir pustonų niuansais.

Leidinyje nėra apsuiktas kokiais nors ilgesniais skaitymų tekstais. Yra tik palyginti trumpas A. Valskos žvilgsnis į Broniaus Murino kūrybą ir spaudos atsiliepimų ištraukos įvairių parodų progomis. Pateikta taipgi labai parankūs biografiniai ir bibliografiniai duomenys, datos ir kt.

Aplamai leidinys vertas ne vien tik Kongreso bibliotekos katalogo numerio (jis yra toks: 81-90462), bet ir kiekvieno lietuviškų namų šilumos bei pastogės.

Kazys Bradūnas

Dėmesys prūsų kalbai

Prof. dr. Vytautas Maziulis, kurio parašyta knyga „Prūsų kalbos paminklai“ buvo 1966 m. išleista Vilniuje, paruošė šios knygos II tomą, kuris neseniai buvo atspausdintas „Minties“ leidyklos Vilniuje. 394 puslapių knygoje paskelbti transliteruoti prūsų kalbos paminklų tekstai — žodynėliai, katekizmai ir fragmentiniai tekstai. Čia taip pat pateiktas filologinis prūsų tekstų vertimas į lietuvių kalbą ir prūsų kalbos žodynas.

Bronius Murinas Švarvaldo kalnai V. Vokietijoje (1945, akvarelė)

Bronius Murinas Chicagos didmiestis (1979, akrilis)

Bronius Murinas Vilniaus senamiestis (1972, akrilis)

Tarptautinis PEN klubas rūpinasi lenkų rašytojais

Lenkų kultūra yra viena pagrindinių karinės padėties aukų. Ypač nukentėjo lenkų rašytojai, kurie stovėjo pirmose demokratinio atsinaujinimo eilėse ir rėmė Solidarumo sąjūdį. Šiandien jų burnos užčiautos, kaip Antrojo pasaulinio karo metais, daugelis jų sumirti.

Lenkijos rašytojų padėtimi ypač rūpinasi Tarptautinis PEN klubas. Nuo pat šios pasaulinės rašytojų organizacijos įsteigimo lenkų PEN centras aktyviai dalyvavo jos veikloje. Lenkų rašytojų nuotaka buvo ypač pakili pernai Danijoje ir Prancūzijoje įvykusiųose PEN klubo suvažiavimuose. Džiaugiamiesi išraiškos laisvės ir demokratijos plitimu savo tėvynėje, jie taip pat reišė daug dėmesio ir simpatijų lietuvių rašytojams.

Vos tik paskelbus karinę padėtį Lenkijoje, Tarptautinio PEN klubo pirmininkas, švedų rašytojas Paer Waestberg, pasiuntė generolui Jaruzelskiui telegramą, kurioje jis

priminė, kad Lenkija yra vienas seniausių ir veikliausių pasaulinės rašytojų organizacijos narių. Waestbergas ypač griežtai protestavo prieš lenkų PEN klubo sekretoriaus Wladislavo Bartoszewskio suėmimą ir reikalavo, kad jis ir kiti areštuoti lenkų PEN klubo nariai būtų bemačiant paleisti.

Kitoje Jaruzelskiui adresuotoje telegramoje, PEN klubo vadovybė išreiškė gilų susirūpinimą visų lenkų rašytojų ir intelektualų likimu. Remiantis Visuotinė žmogaus teisių deklaracija ir Helsinkio susitarimais buvo pareikalauta, kad karinė valdžia PEN klubą tiksliai informuotų apie Lenkijos rašytojų padėtį. Nesulaukus iš Varšuvos atsakymo, PEN klubas paprašė generolo Jaruzelskio, kad jis leistų rašytojų organizacijos atstovams apsilankyti Lenkijoje ir patirti, kas atsitiko su areštuotais PEN klubo nariais bei kitais intelektualais. Ir į tą kreipimąsi sekė tyla.

Paskirų valstybių PEN centrai pasiuntė į Varšuvą panašius protesto pareiškimus per lenkų ambasadas savo šalyse. Švedų PEN klubas kreipėsi į Bulgarijos, Vengrijos ir Rytų Vokietijos PEN centrus, prašydamas, kad jie paveiktų savo vyriausybes ir tuo prisidėtų prie bendro tikslo — nutraukti karinį spaudimą, nukreiptą prieš laisvą lenkų tautos kultūrą ir visuomeninę raidą.

Tarptautinis PEN klubas įvairiais būdais ir toliau palaiko ryšius su lenkų PEN centru nariais. Paskutinėmis gautomis žiniomis, lenkų PEN centras uždarytas ir dešimt jo narių, įskaitant išdėtininką Andrzejų Szypiorską, pasodinti į kalėjimą.

Aplinkraštyje pasaulinės rašytojų organizacijos nariams PEN klubo tarptautinis sekretorius, prancūzų rašytojas Alexandre Blokh, pabrėžė, kad PEN klubo pagrindinis rūpestis yra žmogaus teisės, ir kad Lenkijos įvykiai dar sykį patvirtino šios organizacijos svarbą.

K.Z.

Jono Buračo monografija

„Jono Buračo tapyba“ — tokiu pavadinimu pr. metų pabaigoje Vilniuje buvo išleista knyga apie žymų lietuvių dailininką (1898 - 1977). 104 psl. monografijoje pateikta dailininko gyvenimo biografiniai bruožai, kai kurių jo kūrinių reprodukcijos, kurių dalis spalvotos.

NAUJI LEIDINIAI

• **NAUJOJI VILTIS**, 1981 m., Nr. 14. Politikos ir kultūros žurnalas. Leidėjai — Lietuvių studentų tautininkų korporacija „Neolithuania“ ir Amerikos Lietuvių tautinė sąjunga. Redakcinė kolegija: Aleksas Laikūnas (935 Beverly Road, Cleveland Hts., Ohio 44121), dr. Bronius Nemickas ir Mečys Valiūnas. Administratorius: Bronius Kasakaitis, 7150 S. Spaulding Ave., Chicago, IL 60629. Šio numerio kaina — 5 dol.

Naujos redakcijos rankose žurnalas yra gerokai atsinaujinęs: puslapiuose nebėra tų labiau laikraštinių ir užrašytųjų „akcijų bei reakcijų“, viskas svarstoma ramiau, šalia visuomeninių reikalų nemažai dėmesio skiriant ir grynai kultūriniam sektoriui.

Šio numerio autoriai ir temos: Aleksas Laikūnas „Pradedame antrąjį dešimtmetį“; Bronius Nemickas „Slaptiesiems protokolams analogijos ieškant“; Vytautas Alantas „Senasis lietuvių tikėjimas“; Juozas Jakštas „Naujosios sovietinės Lietuvos istorija“; Srovinių grupavimas išeivijoje“ (Vaclovas Mažeika, Kazys Šidlauskas, Vladas Šoliūnas, Vytautas Vaitiekūnas, Vytautas Kutkus); Petras Jonikas „AUSRA ir mūsų kalba“; Antanas Diržys „Vyskupas dr. Antanas Deksnys sukaktyse“; Alfonsas Koncė „Našus aštrios plunksnos vaisius“ (apie Aleksandrą Merkį); Jurgis Gliudė „Emma Bovary, Kristina Maleišienė ir Zina Domaitienė“; Jurgis Jankus „Senių Kučios“ (apsakymas); Rapolas A. Daukša „Kai Juodvarniai kalba“ (smakštumai Seinų šienienės problemos tema); Saulius Šimolūnas „Užsienio lietuvių bėsmės“.

Apžvalginėje žurnalo dalyje apiešči medžiagos sukelta šiuose skyriuose: Naujos knygos, Pagarba mirusiems, Namie ir svetur, Lietuviškoji veikla, Spaudoje ir gyvenime.

• **PASAULIO LIETUVIS**, 1982 m. vasario mėn., Nr. 2. Leidinys Bendruomenės minčiai ir gyvenimui. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdyba. Redaguoja Bronius Nainys. Administruoja Baniūtė ir Romas Kronai. Redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636. Prenumerata metams — 10 JAV dol., garbės prenumerata — 20 JAV dol., oro paštu — 25 JAV dol.

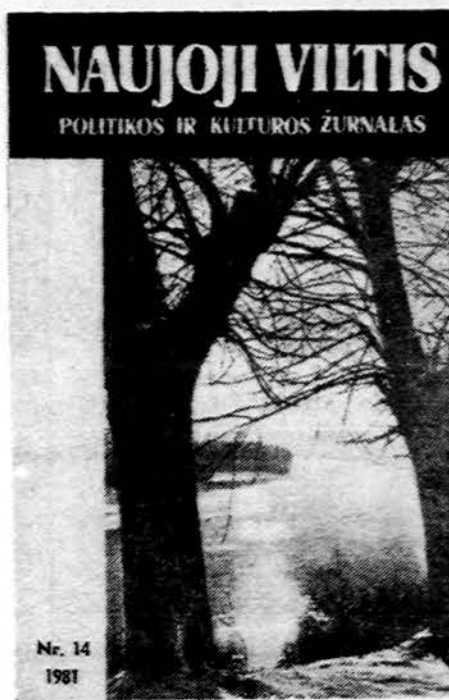
Redakcijos įvadinis straipsnis — „J. Lietuvos laisvę kelias dar ilgas“. Prel. J. Balkūno žodis apie solidarumą Bendruomenėje. Daug dėmesio skiriama Nekaltai Pradėtosios Mergelės Marijos seserų sodybai ir jų veiklai. Vėžesulės Lietuvių jaunimo sąjungos pirm. Aras Mažeika rašo apie užburią kelią ir paslapčių žemę — Gran Sabana. O toliau aktualiai ir įvairi medžiaga suskirstoma į šiuos puslapių skyrius: Lietuva, Politika, Svetimas ir auklėjimas, Moksleivių konkurso rašiniai, Pasaulio Lietuvių Dienos, Sportas, Kultūra, Veiksniuose — visuomenėje, Atgarsiai ir mintys, Pasaulio Lietuvių Bendruomenė, Laiškai, Leidiniai.

• **V. Stanley Vardys, DIE FOLGEN DER SOWJETISCHEN NATIONALITÄTENPOLITIK IN DEN BALTISCHEN REPUBLIKEN.** Sonderdruck aus Georg Brunner/Boris Meissner (Herausgeber) Nationalitäten-Probleme in der Sowjetunion und Osteuropa, Markus Verlag Koeln 1982.

Tai parankus ir informaciniai labai naudingas akademiškai paruošto straipsnio atspaudas ypač kaitaliojantiems ir skaitantiems pasauliui. Straipsnis netrumpas — 20 įprasto knygyninio formato puslapių. Straipsnio tema liečia Lietuvą, Latviją ir Estiją. Ji suskirstyta į šiuos skyrius: Bildung einer Nation, Nationalität, Nationalbewusstsein; Industrialisierung und Russifizierung; Auswirkungen auf die nationale Identität und das Nationalbewusstsein; Arten des baltischen Nationalismus; Marxistische Theorie, kommunistische Praxis und die Zukunft der Balten.

• **LIETUVIŲ DIENOS**, 1982 m. sausio mėn., Nr. 1. Leidžia ir administruoja Antanas F. Skirius. Redaguoja Redakcinė kolegija. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90019. Metinė prenumerata — JAV 20 dol., Kanadoje 25 dol., garbės prenumerata — 35 dol.

Naujas numeris pagrindiniu savo akcentu skirtas pedagogės ir visuomenininkės Alicijos Rūgytės pagerbimui. Spausdinamas Alės Rūgytės apsakymas, Zentos Tenisonaitės eilėraščiai, rašoma apie dail. Murino meno knygą, duodami vaizdai iš „Lietuvių dienų“ leidėjo minėjimo ir kt.

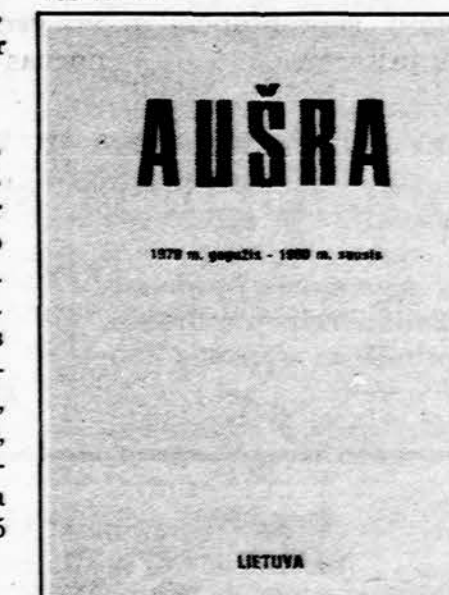

NAUJOJI VILTIS

• **LAISKAI LIETUVIAMS**, 1982 m. vasario mėn., Nr. 2. Religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Leidžia lietuviai jėzuitai. Redaguoja Juozas Vaisnys, S.J. Administruoja A. Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Žurnalo metinė prenumerata — 8 dol.

Šio numerio temos: Tautos brenimas; Moteris ir kunigo perlas; Antanas Smetona ir religija; Palaiminti, kurie liūdi; Žmogus ir pasaulio pradžia lietuviškoje tautosakoje; Laiškai nuo Negyvosios jūros pakrantių ir iš Betliejaus. Skyriai: Šeima, Tėvynėje, Kalba. Puslapių iliustruoti.

• **LIETUVOS LAISVĖS VI-GILJA** Dievo Motinos nuolatinės pagalbos parapijoje 1982 m. vasario 13 d. Clevelande, Ohio. Viršelis dail. V. Stancikaitės-Abraitienės. Leidinys 12 psl. Specialios maldos valandai parinkti įvairių autorių tekstai skaitymui bei giesmėms. Visa tai sujungta į naują ir gana originalią maldos vigiliją Lietuvos laisvės tema.

• **AUSRA**, 1979 m. gegužė — 1980 m. sausis, Nr. 16/56 — 20/60. IV. Išleido Akademines skautijos leidykla 1981 m. Chicagoje, Redaguoti ir vardu rodyklė sudarė Jonas Dainauskas. Spausdino M. Morkūno spaustuve. Leidinys 276 psl., kaina — 5 dol., su persiuntimu — 5 dol. 95 centai, gaunamas ir „Drauge“.

Tai jau ketvirtasis Lietuvos pagrindinio leidžiamo žurnalo „Ausros“ rinkinys, apimantis penkis jo numerius. Kaip leidėjų įvadė rašoma, šio rinkinio numeriuose vyrauja trys pagrindiniai Lietuvos pagrindinio vis keliama klausimai: 1) Lietuvos rusinimo sisteminis stiprinimas, 2) Lietuvos laisvės kovotojų bei jų artimųjų nesiliaujanti persekiojimai ir 3) susirūpinimas kovoti prieš okupanto remiamą alkoholizmo siautėjimą. Greta to pateikiami 1939-1940 metų Molotovo-Ribentropo slapto susitarimų dokumentų vertimai ir pasisakoma lietuvių-lenkų santykių klausimu.

• **LIETUVIŲ DIENOS**, 1982 m. sausio mėn., Nr. 1. Leidžia ir administruoja Antanas F. Skirius. Redaguoja Redakcinė kolegija. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA 90019. Metinė prenumerata — JAV 20 dol., Kanadoje 25 dol., garbės prenumerata — 35 dol.

Naujas numeris pagrindiniu savo akcentu skirtas pedagogės ir visuomenininkės Alicijos Rūgytės pagerbimui. Spausdinamas Alės Rūgytės apsakymas, Zentos Tenisonaitės eilėraščiai, rašoma apie dail. Murino meno knygą, duodami vaizdai iš „Lietuvių dienų“ leidėjo minėjimo ir kt.

Kodėl „Devintas lapas“

(Atkelta iš 3 psl.)

grafiniais bruožais. Gera kompozicija. Gera lietuvių kalba. Trumpas ir skambus sakiny. „Devintas lapas“ turėtų išeiti anglų, o gal ir kitomis kalbomis. Jis daugeliui praplėstų akis, kodėl komunistinė pabaisa mus varė, o dabar kitus varo ieškoti laisvės. Pamatytų ir tariamo sovietinio nugalėtojo tikrovę, komunistinės sistemos baisiai sužalotą dvasinę menkystę. Komisijos vardu sveikinu laimėtoją Birutę Pūkelevičiūtę.

• **PASAULIO LIETUVIS**, 1982 m. kovo mėn., Nr. 3. Leidžia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės valdyba. Redaguoja Bronius Nainys. Spausdina „Draugo“ spaustuve. Administruoja Baniūtė ir Romas Kronai. Metinė prenumerata — 10 JAV dolerių, garbės prenumerata — 20 JAV dolerių, oro paštu — 25 JAV doleriai. Redakcijos ir administracijos adresas: Pasaulio lietuvis, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, IL 60636.

Numeris pradeda dėmesiu artėjantiems JAV Lietuvių Bendruomenės rinkimams. Toliau Vladas Ramojus dar vis tėsia savo kelią po Pensilvanijos angliakasių Lietuvą. Šiapus visas žurnalas yra suskirstytas į tokių temų puslapius: Lietuva; Kultūra; Mokslas; Sportas; Pasaulio Lietuvių Dienos; Atgarsiai ir mintys; Pasaulio Lietuvių Bendruomenė; Laiškai; Leidiniai ir kt. Temos ir veiklos aprašai gausiai iliustruoti nuotraukomis.

• **MOTERIS**, 1981 m., Nr. 6. Lietuvių moterų žurnalas. Leidžia Kanados Lietuvių katalikų moterų draugija. Redaguoja Nora Kulpačienė. Administruoja Bronė Pabedinskienė. Metinė prenumerata — 10 dol., garbės prenumerata 15 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A6 Canada.

Alf. Tyruolis rašo apie Gražinos Tulaukaitės lyriką; duodamas puslapis Tulaukaitės eilėraščių; Ausra Karkienė svarsto literatūros vertimų meno problemas; daug ir kitų kultūrinį akcentų bei moterims ypač idomių aktualijų: mados, grožis, sveikata, kulinarija ir kt. Puslapių gausiai iliustruoti.

• **EGLUTĖ**, 1982 m. vasario mėn. Lietuviškas laikraštėlis vaikams išeivijoje. Leidžia ir spausdina patuminties seselės. Vyr. redaktorė — ses. O. Mikailaitė. Administruoja Danguolė Sadinaitė. Metinė prenumerata — 7 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: Eglutė — Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260.

Jaunasis skaitytojas šį kartą puslapiuose ras: Vytės Nemunėlio eilėraštį „Už jūrų marių“, Prano Razmino apsakymėlį — pasaką „Vyturėlio kelinė ir dangų“, Tetos Audronės smagų pasisakymą „Pugvinas Cepelinas skrenda lėktuvu“ ir daug ko kito — galvosūkį, kryžiažodžių, kitokių užduočių, o Danutė Lipičūtė (Maironio sesers dukterė) pasakoja apie Maironio vaikystę. Viskas iliustruota piešiniais.

ATSIŪTA PAMINĖTI

• **KARYS**, 1982 m. sausio mėn., Nr. 1.
• **AKIRACIJAI**, 1982 m. vasario mėn., Nr. 2.
• **LAISKAI LIETUVIAMS**, 1982 m. kovo mėn., Nr. 3.
• **LIETUVIŲ DIENOS**, 1982 m., vasario mėn., Nr. 2.
• **LAIVAS**, 1982 m. sausio-vasario mėn., Nr. 1.
• **SKAUTŲ AIDAS**, 1982 m. vasario mėn., Nr. 2.
• **VYTIS**, 1982 m. vasario mėn., Nr. 2.

• **EGLUTĖ**, 1982 m. kovo mėn.
• **BRIDGES**, Vol. 6, No. 2, February, 1982.
• **MŪSU ŽINIOS**, 1982 m. kovo mėn. 21 d., Nr. 3.
• **VILTIS**, Vol. 40, No. 6, March-April, 1982.